

155. Dunaföldvár határa

(Tolna megye) Ró, Kö, I

2009 folyamán több alkalommal is végeztünk terepbejárást Dunaföldvár Ny-i határrészeiben.

Aranykalász Tsz tehenészet (KÖH 74749): Egy helybéli adatközlő elmondása szerint a gazdasági majorság területén, az állattartó teleptől É-ra már évekkel ezelőtt illegális homokbányát nyitottak, ahonnan a kitermelés révén embercsontok kerültek elő. Ezek közül egy combcsonttöredéket és egy medencelapát darabját is átadott a gyűjtő. A bejáráskor valóban megtaláltuk a már felhagyott bányát, melyet azóta bokrok, ill. nád nőtt be, valamint szemetet hordtak bele. Megvizsgálva a partfalat és a gödör szántott, búzával vetett Ny-i környékét (ahol az elmondás szerint szintén voltak bolygatott sírok), további csontokat, sírra utaló nyomot nem találtunk. Ugyanakkor a bányától K-re lévő táblában nagy területről gyűjtöttünk néhány római jellegű kerámiadarabot.

Bibic-alja (KÖH 74733): A nevezett határnak az épülő autópálya nyomvonalától Ny-ra, az erdősáv tartó részének bejárása során régészeti jelenséget ugyan nem találtunk, viszont a DK-i részen lévő kisebb, homokos dombháton kb. 10×10 m-es területről néhány embercsonttöredéket gyűjtöttünk a sarjadó vetésben. Ez alapján egy ismeretlen korú csontvázas temető léte-re kell gondolnunk. Említésre méltó, hogy a közelben található egy részben feltárt római kori lelőhely.

Szállás-alja-dűlő (KÖH 74751): A Kert-kanális D-i, magasabb partján lévő homokosabb dombon, ahol egy rosszabb állapotú tanyaépület is áll, attól főleg É-ra a sarjadó búzavetésben nagyobb mennyiségű középkori kerámiát gyűjtöttünk egy kb. 150×60 m-es területről.

CZÖVEK ATTILA

156. Dunakeszi, Római utca és Dunasor 30.

(MRT 9. k. 5/9 lh.; KÖH 10228)

(Pest megye) Ró

2009. szeptember 28. és október 6. között lehetőség nyílt a Dunakeszin található késő római kikötőerőd 2002-ben megkezdett régészeti kutatásának folytatására. Az idei ásatással az eddig kutatatlan központi torony alaprajzána tisztázását és Rómer Flóris 1877-ben történt ásatásának hitelesítését tűztük ki célul. Bár sok új régészeti adattal és jelenséggel gazdagodtunk, a problémák száma is jelentősen megnőtt.

A kikötőerőd ma már lakóépületekkel szinte teljesen beépült központi tornyáról nagyon kevés biztos adat áll rendelkezésünkre. Eddig Rómer F. egynapos kutatásának vázlatán és rövid leírásán kívül a Dunasor 30. sz. ház pincéjében 1985-ben azonosított és a közelmúltban felmért római alapfalakat ismertük, amelyek önmagukban nem elegendőek a torony pontos pozíciójának és alaprajzána meghatározásához. 2009-ben ezért igyekeztünk a központi torony falát olyan helyeken megtalálni és felmérni, amelyek segítségével kiserkeszthető lesz annak alaprajza.

Az egyik ilyen kutatható pontnak a központi torony DK-i sarka kínálkozott, amelynek előkerülésére a Római utcában, a Dunasor 29. sz. ház (6231 hrsz.) előtt számítottunk. A szelvény kitűzését segítette a Dunasor 29. sz. ház utcai kerítése mögött ásott vízakna, amelynek 95×105 cm alapterületű fenekét teljes egészében a torony fala alkotja. A kerítés külső oldalán kitűzött 2×2 m-es szelvényben közel 3 m mélyen, közvetlenül a kerítésfal alapozása alatt előkerült a központi torony keresett DK-i sarka. Az alapfal K-i szélé mentén 9,5–10 cm átmérőjű, egymás mellé leütött karók sorát, pontosabban a közékük folyt habarcsban lenyomatukat sikerült azonosítanunk. A központi torony így megkapott D-i és K-i falsíkja azonban nem szerkeszthető össze a torony Dunasor 30. sz. ház pincéjében korábban feltételezett ÉK-i belső sarkával, ezért két további kutatóárkot nyitottunk a Dunasor 30. sz. telek kertjében (6243/1–2 hrsz.). Az egyik árkot a ház lebetonozott terasza tövében, annak Ny-i oldalán tűztük ki. Célunk a központi torony É-i falának átmetszése volt. A végül 8 m hosszúra bővített árok É-i felében az erődfal 1,8 m vastag habarcsos omladékát találtuk, amelyből bélyeges téglák és egy kurzív feliratos téglatöredék mellett számos olyan vakolatdarabot gyűjtöttünk, amelyeken vörös festésű sávokkal a kváderkövek kontúrvonalát hangsúlyozták. Alátámasztottuk tehát Rómer F. megfigyelését, aki hasonló külső festést írt le a torony akkor még viszonylag magasan álló felmenő falain. Az árok D-i felében 2 m mélységig csak a toronyfal kisedését találtuk, amelynek É-i szélé ebben a mélységben élesen elvált a barna homokos altalajtól. A falkisedés feltárt szélessége alapján a falnak itt legalább 2,2 m vastagnak kellett lennie.

A következő, K–Ny irányú kutatóárkot a Dunasor 29. és 30. sz. telkeket elválasztó kerítés tövében tűztem ki, hogy ennek segítségével megtaláljuk a központi torony Ny-i falát. A fal elő is került, de vastagsága csak 1,45 m, alapozását pedig több kősor magasságáig kötőanyag nélkül egymásra dobott nagyobb méretű kövek alkották. Mindezek alapján elképzelhetőnek tartom, hogy a kikötőerőd munkálatait is félbeszakították a Kr. u. 374–375 évek háborús eseményei és az építkezés befejezésére csak valamikor ez után került sor, már vékonyabb és sokkal rosszabb minőségű falakkal. A 2009-ben zajlott feltárások alapján az is bizonyos, hogy – a verőceihez hasonlóan – a dunakeszi kikötőerőd központi tornyának pozíciója a szárnyfalak vonalához viszonyítva aszimmetrikusan helyezkedett el.

MRÁV ZSOLT

157. Dunakeszi határa

(Pest megye) Ó, U, B, V, N, Á

Dunakeszi város településrendezési tervének módosításához kapcsolódó régészeti hatástanulmány készítése során 2009 júliusában az alábbi fejlesztési területeken található régészeti lelőhelyek helyszíni szemlét végeztem